

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četr leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četr leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. septembra 1882.

Obseg: Kako pokončati predenico? — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani. — Oklic. — Po čim je divjaščina na Dunaji? — Zborovanje društev: „Narodna šola“, „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Slovensko učiteljsko društvo“ v Ljubljani dne 4. in 5. septembra tega leta. — O spremembi šolske postave. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Obravnave iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako pokončati predenico?

Akoravno sedaj deželni zbor kranjski pripravlja postavo, kako pokončavati predenico, vendar ne bo odveč spregovoriti besedo, kako pokončavati to škodljivko. Dunajski gospodarski list piše o tem:

„Kakor hitro se predenica pokaže, naj zanesljiva oseba vsak teden pridno prehodi tisto deteljišče in naj skrbno izreže vsako gnjezdo predenice. Ta se na oddaljenem kraju nabira, posuši in potem sežgé. Zanesljivo pokončati predenične nitke, priporoča se žveplena kislina ali pa izžiganje s slamo. Ako se rabi žveplena kislina, jemlje se za štirjaški meter $1\frac{1}{2}$ —2 litra tekočine, katera se napravi iz 25 meric vode in iz ene merice angleške žveplene kisline. Požiga se tako, da se na dotično mesto naloži 1—2 decimetra debelo zrezane slame, kateri je dobro dodati nekoliko suhega žaganja ter se to prej poškropi vsak štirjaški meter prostora s $\frac{1}{4}$ kilom petroleja. Samo po sebi se razume, da mora v obeh slučajih detelja poprej biti pokošena. Obe sredstvi pomagata tudi, ako bi bilo seme uže izpadlo. Bolj pa se še priporoča izžiganje, ker je pri rabi žveplene kisline pridelek pozneje setve za več let negotov. Razume se tudi, da se mora razun očitvidno s predenico prerašenega prostora tudi še krog in krog njega primeren pas enako osnažiti.

Znano je, da se predenica ne sme rabiti pri živini ne za krmo, ne za steljo, ker je dokazano, da seme predenično kaljivo ostane po prehodu skozi živino in po dolgem ležanju v gnoji ali na njivi. Priporoča se tudi na njivi, kjer je bilo veliko predenice, dolgo časa saditi take rastline, ki se večkrat okopavajo in plevejo, kakor krompir, pesa, turšica, katerim predenica ne škoduje.

Razglas

kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Ljubljani.

C. k. kmetijska družba kranjska bode v Ljubljani 7. dne oktobra dopoludne ob 9. uri na dvorišči gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti po očitni

dražbi prodajala iz državne subvencije nakupljenih kakih 5 plemenskih juncev in 5 telic štajarskega Muriškega (sivega) plemena.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se prodá tistemu, kdor največ dá, proti temu, da jo 1) koj plača, in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti za pleme obdrži. K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. septembra 1882.

Št. 665.

Oklic.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz državne subvencije, ki jo je za letošnje leto prejela od sl. ministerstva kmetijstva, podelila nekoliko podpore v pospeh sadjereje ljudskim šolam in pa gospodarjem za povzdigo in zboljšanje domače ovčjereje.

1. Za napravo in vzdržavanje šolskih vrtov in drevesnic bode dala krajnim šolskim svetom majhne zneske v denarji in darovala požlahnena sadna drevesca, divjake in cepiče in to pred vsem takim šolam, katere nimajo še vrta, pa dokažejo, da so uže v posestvu za vrt dobro pripravnega zemljišča in da se krajni šolski svet v svoji dotični prošnji izrečno zaveže, da bode nemudoma za šolske namene pripraven vrt napravil ter ga za zmerom šoli kot učni pripomoček ohranil.

2. Za zboljšanje domače ovčjereje bode družba kranjska nakupila nekoliko ovnov lepega ukviškega plemena na Koroškem in jih brezplačno darovala takim gospodarjem, ki v svoji po županstvu in župniku potrjeni prošnji dokažejo, da

- a) uže več let in precejšnje število ovac redijo;
- b) da je njih kraj za ovčjerejo posebno ugoden, in
- c) da jih je volja, dobljenega ovna, kolikor umna živinoreja dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje za podporo šolskih vrtov in za ovne imajo se pismeno najzadnji čas do vseh Svetih, to je, do 1. listopada tega leta vložiti podpisnemu glavni odboru.

Ker so pa predstojniki družbenih podružnic v posameznih okrajih po deželi poverjeniki glavnemu odboru, zato je treba, da resnico odboru vložene prošnje potrdi tudi predsednik dotične podružnice.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 23. septembra 1882.

Gospodarske novice.

Po čim je divjaščina na Dunaji?

Začetkom tega meseca plačevalo se je: jelenina po 35—45 kr., divji kozel ali koza po 30—40 kr., srnjak po 60—70 kr., divji prešič po 30—70 krajc. za kilo. Zajci, kos po 1—1 gold. 50 kr., bažanti 1 gold. 50 kr. do 2 gold. 75 kr., poljske jerebice po 25—50 kr., divje race po 40 kr. do 1 gold., divje gosi po 1 gold. 20 kr. do 1 gold. 80 kr., prepelice po 15—20 kr., divji petelini po 2—4 gold., gorske jerebice po 1 gold. 20 kr. do 1 gold. 80 kr.

Šolske stvari.

Zborovanje društev:

„Narodna šola“, „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Slovensko učiteljsko društvo“

v Ljubljani dne 4. in 5. septembra tega leta.

(Nekoliko zakasnjeno.)

Vsako leto so „Novice“ nekako posebno skrbljivo opazovale ta zborovanja. Priča so bile one tistih žalnih časov, ko ste zlasti prvo in zadnje zgor imenovano društvo viseli še le ko kapljica na veji, in je bilo treba v to nekakega poguma, kateri ljubljanski ali pa zunanji učitelj se je hotel očitno pokazati za uda teh društev, kar je bilo ob enem nekako tudi med učiteljstvom znamenje pravega narodnjaka. Bila so leta, žalna leta, ko so se le redki gg. učitelji upali vdeleževati letnih zborovanj; slovenski narod šteje le-te s ponosom med prave svoje učiteljstva, in po pravici jih je pri skupnem obedu 5. septembra imenoval spretni gosp. literat A. „stara garda“. Zadovoljno pa vendar tudi konstatiramo, da uže od več let zapazili smo v tej zadevi nekako zboljšanje, in za vstop k imenovanim društvom čedalje večo vnemo. Starim, pogumnim in neustrašenim gg. tovarišem pridruževal se je vedno bolj mladi naraščaj, obetaje prav lepe upe za prihodnost. Zlasti letos pa smo videli o teh dveh dnevih in pri imenovanih zborovanjih toliko gg. učiteljev, da po slavnem rajnem Prešernu smemo izreči upanje: Vremena slovenskim učiteljem bodo se zjasnila, in če bi se ne v drugim, vsaj v tem, da bodo smeli brez strahu reči: „Jaz sem zvest narodnjak!“

Ker nam primanjkuje prostora, pomilujemo, da o letošnjih zborovanjih ne moremo poročati tako obširno, kakor bi radi. Prisiljeni smo govoriti ob tem le bolj na kratko, le toliko, da ne postanemo dolžniki slovenski kroniki. Zborovanja pričela so se 4. septembra, tedaj kake 3 tedne poprej, kakor pretekla leta. Vršila so se letos v čitalnični dvorani. Druga leta zborovalo je društvo „Narodna šola“ zadnje, in ostajalo je za njegove razprave vedno le malo časa. Letos prišlo je po besedah sv. pisma: „Poslednji bodo prvi“, tudi ono prvo na vrsto. Ob 6. uri na večer pričel je zborovanje društveni prvosednik, vrli in neutrudni gosp. F. Stegnar, izrekel veselje nad tako nenavadno velikim številom na-

vzočih (40—50 udov), ter govoril obširno o 10letnem obstanku in delovanju tega društva. Ustanovili in osnovali so ga bili v Idriji naslednji gospodje: Gr. Žerjov, zdaj c. k. sodnik v Ložu; Štef. Lapajne, trgovec; Ivan Lapajne, zdaj ravnatelj meščanske šole v Krškem; Ivan Rupnik, zdaj učitelj v Črnomlji in g. govornik (tadaj učitelj na rudarski šoli v Idriji, zdaj pa c. k. učitelj v državni kaznilnici na ljublj. gradu). Leta 1872. je bilo sklenjeno, da se preseli društvo v Ljubljano, kar se je tudi zgodilo.

Gospod prvosednik je zdaj razvil na drobno delovanje društveno skoz vseh 10 let imenoval njegove posebne dobrotnike, katerim na čelu stoji sl. ljubljanska hranilnica, ki je od njegovega obstanka sem darovala vsako leto 100 gold.; predzadnji dve leti po 150 gold.; letos celó 200 gold. (Slava tako velikodušnemu in radodarnemu zavodu! Bog naj blagoslovi vsa njegova dela in početja!) Podpirali so društvo zdatno tudi banka „Slavija“, in še nekateri drugi blagodušni in milosrčni gg. dobrotniki, osobito g. vitez dr. Močnik, ki se kot nekdanji deželni šolski nadzornik vojvodine kranjske društva še vsako leto z znamenitim darom spominja; dalje državni in deželni poslanec gosp. dr. Vošnjak, rajni gosp. dr. Razlag in še nekateri.

Sklep obširnega govora pa je bil: „Gospodje, delujte! Vsaka šola, vsak učitelj, vsak rodoljub in prijatelj mladine naj pomaga; pri vseh veselicah, shodih in enakih prilikah naj se deluje v prid in na korist „Narodni šoli!“

Gosp. Močnik, ki se vkljub svoje bolehnosti neumorno trudi kot tajnik in blagajnik društva za njegov blagor in razvitek, predložil je potem navzočim tiskani račun čez prihodke in stroške od 22. septembra 1881. do 1. septembra 1882. Iz tega posnamemo naslednje: Prihodki so znašali:

a) Ostanek od lani	176 gold. 53 kr.
b) 36 ljudskih šol je vplačalo	189 „ — „
c) 65 gg. učiteljev je vplačalo	136 „ — „
d) izredni dohodki sl. ljublj. hranilnice in raznih gg. dobrotnikov znašali so vsega skup	270 „ 43 „

znesek . 771 gold. 96 kr.

Naložena ustanovina, ki znaša še posebej 198 gld. 30 kr., znesku prihodkov ni prišteta.

Stroški kažejo v 17 točkah nakupovanje 36.999 komadov in komadičev raznih učnih stvari (fizikalna učila in risansko orodje še posebej), kar se je razdelilo 107 gospodom učiteljem in ljudskim šolam v vrednosti 562 gold. 53 kr.

K temu so prišteti še nekateri posebni stroški s 60 „ 21 „

vseh skupaj . 622 gold. 74 kr.

Gotovine za prihodnje leto tedaj ostane 149 gold. 22 kr., zraven pa še šolskega blaga za 20 gld. 21 kr.

(Dalje prihodnjič.)

O spremembi šolske postave.

(Dalje.)

„Motivenbericht“ k noveli je občno znan, le toliko omenim, da je načelo državne šole in državnega nadzorništva ostalo, le nekoliko bolj se poudarja verska odgoja in od šolskih vodij se tirja, da morajo biti istega veroizpovedanja, kakor večina učencev itd.

Zdaj pa vprašam, kako pa so učitelji sprejeli to novelo? Ko govorim o učiteljih, ponovim še enkrat, ka-